

Ignasi Iglesias, poeta de la bondat

Gent de Reus, amics meus:

Des de l'Empordà, des d'aquella plana ventejada que meresqué de l'Ignasi Iglesias el títol de *cor de la nostra pàtria*, vinc a juntar la meva pobra veu al cant polifònic de fidelitat que el Centre de Lectura, de Reus, dit amb justícia Universitat Popular del Camp de Tarragona, ha volgut entonar a la memòria de l'home sant que vessà tot el seu amor als humils, als vells i als infants.

Fa vint-i-tres anys que en ocasió de la Festa de la Bellesa, n'Ignasi Iglesias, vingué a Figueres com si diguéssim oficialment, per primera vegada.

Llavors una ploma figuerenca escrigué les següents paraules: "A l'Iglesias no l'hem de presentar perquè el poble ja el coneix; el coneix perquè es el seu fill poeta. L'Iglesias s'ha fet i ha sortit del poble.

Els bons i els humils, han trobat en ell l'home-germà seu, que es condol de les seves penes, que les sap poetitzar com ningú i que les exposa als ulls dels altres. I tothom se l'estima.

Es el poeta de la Vida en el seu sentit més humà i enlairat; en tots els moments d'ella, hi sent poesia fresca, dolça, aconhortadora.

Es el glossador dels sans desigs maternals i de la tendresa de la jove mare que bressola amorosida el seu filló. Es l'enaltidor de la maternitat; despullat de tot prejudici i sentint la vida natural, és el defensor de les mares solteres.

L'Iglesias es l'home-poeta.

L'Iglesias amb paraules sinceres, naturals, i per tant lògicament convinents, és el que treu al nostre poble, els prejudicis i rutines en tots els ordres.

L'Iglesias fa agradosa la vida. Als desvalguts els vessa bàlsem sobre les seves ànimes trepitjades, tot esperant el jorn d'igualtat.

L'Iglesias canta el treball amb veu gegantina i encoratja a tothom per a que es guanyi el pa que menja.

Crec que l'Iglesias és optimista respecte a la futura manera d'ésser de l'humanitat.

Figueres saluda a l'home que encoratja amorosament.

Saluda al poeta - redemptor.

Saluda al cantor del treball i de la justícia.

Saluda al gran cor".

El temps ha confirmat la justesa d'aquelles paraules.

De llargs anys Ignasi Iglesias sapigué desvetllar en l'ànima dels empordanesos una fonda veneració com si una coincidència d'íntimes virtuts, fes que en venir l'Iglesias a l'Empordà s'hi trobés com a casa seva, i els empordanesos sentíssim bategar el nostre cor a l'unissó del seu, com a germans veritables.

Per damunt i potser abans de gaudir la formosor de l'obra literària de l'Iglesias — que depassà pel seu fons humaníssim, modes i fronteres — l'Empordà, aquella terra de llibertat, pubilla del Pireneu i el mar, havia ja sentit vibrar les seves entranyes enfront de la seva bondad. La gent de fora, davant del foraster, es concentra, serva avara la seva ànima, car l'experiència l'ha ferida amb les seves lliçons i sap que el millor ciutadà foraster se sent propici a ironitzar el seu viure modest i humil. Però quan l'home forà criat en la pau i magestat de les coses que li són familiars, sent a free de la seva, una ànima curulla de bondad, oh llavors, s'hi dóna tot, i com l'enamorat, abassegat per una passió forta i delirant, no es cansa d'alabar i d'escoltar, de mirar i de desitjar més i més encara la persona amada.

Així nosaltres els empordanesos restàvem extasiats com orfes d'amor, davant de l'home bo

“que ens ensenyava a estimar i viure en flô
la vida que vivim amb impuresa”.

En el poeta de la bondat, com l'anomenà un gran escriptor — empordanès per cert, en Pous i Pagès — hi vàrem trobar una tal compenetració entre l'home i l'artista que un semblava la garantia de l'altre, car l'art promovent l'emoció, el sentiment i l'estimació en els homes els capacita per a la comprensió del món, i produeix artistes d'aquella mena que en la seva ànima troben la potència bojà generadora de les seves creacions.

I és, mercès a aqueixa bogeria de l'ànima, a aquest somriure diví que ens illumina, que la vida té un encant i una gràcia que desborda les fites de les fredes i seques inflexibilitats de la raó i de la lògica. Es l'embriaguesa espiritual, sense la qual l'existència seria abassegada per la monòtona vulgaritat de les hores.

I és aquella embriaguesa, filla de la més excelsa de les propietats de l'ànima, l'inquietud, la que mantingué el cor de l'Iglesias ple de noble i serè optimisme. Car l'Iglesias era un optimista. Ni l'exilament de la seva obra, ni les privacions ni els dols feren trontollar la seva fe en la seva terra.

He de recordar que fou precisament en fer coneixença amb aquesta xamosa ciutat de Reus, fa uns tres anys, en ocasió d'un viatge fet en companyia de l'Iglesias, que parlàrem juntament amb el caríssim amic Pere Cavallé, de la situació de l'autor d'*Els vells* davant del poble. Era en aquells temps, anys, que precediren l'estrena de *La Ullar apagada*. L'Iglesias exiliat forçós dels nos-

tres teatres, d'on la cobdícia d'uns empresaris l'havia bandejat, passava unes hores tristes, l'Iglesias passava privacions, passava misèria... Tenia obres noves per estrenar i ningú les estrenava, ni li demanaven obres ni tan solament li donaven *pases* per a els teatres que ell havia aixecat amb el foc del seu cervell poderós... En canvi aquelles seves obres, escrites en català eren cobejades i sollicitades per empresaris de fora de Catalunya... Però l'Iglesias el nostre Iglesias no volia estrenar cap obra en qualsevol altra llengua si abans no ho feia en la llengua pròpia...

I els amics que sentíem a l'ànima veure'l patint privacions li aconsellàvem de deixar estrenar les seves obres en català per a la qual cosa havia rebut oferiments. — Mai... De cap manera — ens deia l'Iglesias. — Jo em dec al meu poble... i no em vull pas vendre aquella glòria sorda que jo tinc i que un dia o altre es farà palesa. — Però — nosaltres li dèiem — si el poble no imposa les vostres obres per què heu de guardar-li una devoció de la qual no vos en sent grat? I ens contestava, els ulls espurnejant-li — Jo tinc una fe absoluta en la meva terra, en el meu poble. Quan l'hora sigui oportuna ja es manifestarà... Però si algun dia la meva terra m'abandonés tampoc hi perdria la meva confiança, car creuria llavors que la meva terra sóc jo sol...

Més tard ens escrivia (Setembre 1924):

“Creieu-me no tinc entusiasme ja; tot al meu voltant és gelador i tot m'infundeix tristesa! Pobre de mi (jo que no puc estrenar, en català, ni la meva estimada *Baldufa d'or*) que donés les primícies de les meves obres a l'escena castellana.

“No: m'he de morir de consumpció.

“La Pino em demana una altra obra... sinó que, prudentment, m'insinua que caldria que fos *nova de trinca*. Això, no vull fer-ho. Els que m'aconsellen que ho faci, comptant-hi la meva dona, em claveu una agulla al cor, cada vegada que m'ho dieu. Calleu-vos-ho, us ho prego! Com que sé que m'ho dieu perquè m'estimeu molt... em feriu cruelment en la temensa de que arribi, per amor a la vida, a la meva vida material, a renegar de Catalunya”.

Però malgrat tot, l'Ignasi Iglesias sentia aquella estela de llegenda perfum de bonesa que la seva vida pura i immaculada anava semblant, aquella glòria sorda, serena, conscient, que el voltava.

Oh! Si ell l'hagués poguda veure manifestant-se en tota la seva grandesa, aquella glòria sorda, íntima i profunda veneració de tot un poble envers el seu poeta el plasmador de les seves dolors i dels seus neguits! Com s'havia format aquella glòria sorda, tan palesament manifestada, després del seu traspàs?

L'exemplaritat d'una vida humil i austera n'era el rovell, que el seu interès envers tots els sufriments i tots els neguits, anava aureolant d'una magnificència sublim.

—Jo voldria — deia Joan Maragall — que el poble trobés en l'Iglesias el seu heroi complet.

Aquella volença és esdevinguda profecia. El poble, el nostre poble ha fet justícia en consagrar a Ignasi Iglesias com el seu poeta, car en ell ha sentit aquell alè de vida, barreja de dols i benhaurances que constitueix la seva essència.

I en fer-ho ha obeït a aquell pregó agraïment; que deu sentir, envers qui havia propugnat a tothora, per al seu enaltiment.

Deia l'Iglesias — “Doneu-li al poble (que al cap i a la fi és el llevat gloriós amb què es fan les gran obres), tan refinadament com volgueu, quelcom en què hi vibri el seu propi esperit i els seus propis anhels de justícia; apomelleu pietosa i heròicament les seves angúnies doloroses, posant-hi, de part vostra, un perfum d'amor i de simpatia i veureu com us comprèn i us respecta, i com se li aclareixen els ulls davant la llum retornadora del vostre saber i la vostra abnegació, fent via pel camí que li assenyaleu, si de dret l'acondueix al cim de les seves ambicions i de les seves idealitats”.

I afegia: “L'art per l'art, és sols un entreteniment enginyós i una petita satisfacció a la pròpia vanitat. L'art ha d'ésser i és una manifestació més gran i més generosa. El seu fi és sagrat, la seva via és eternal, és consoladora i enfortidora. L'art porta en sí la redempció i l'amor. L'art és llum, és vida! El poble que té artistes que el comprenen i que viuen els seus dolors i les seves esperances, és un poble que va endavant. Els poetes que s'inspiren en els elements que els rodegen, fan obra sòlida i altruista. La generositat d'aquests és la més hermosa de totes. Mes, per això, no han de preocupar-se de l'èxit immediat. Es precis que lluitin i es daleixin fins al sacrifici. Els joves, principalment, seguint els camins fressats pels vells, tot i fressant-ne de nous, tenen d'eixamplar aquells, deixant arreu un rastre de flors sembrades”.

No era pas solament el seu talent el que el poble volia recompensar en anar-lo a acompanyar al fossar de Sant Andreu, en aquella gloriosa vetlla de l'onze d'Octubre. Eren les seves virtuts. Era a l'home puríssim, clar i net com infant recent nascut, amarat de Pietat humana, rublert d'amor als humils, als pobres, als desventurats; pietat humana, virtut evangèlica que ha vingut a ésser amb el temps la millor de les flors de la sensibilitat moderna.

Totes les paraules apareixen feixugues per a posar, enc que sigui breu, un comentari a la seva vida noble i augusta, senzilla i humil, car malgrat la nostra admiració per l'obra excelsa del poeta, per la producció profunda del dramaturg, considerem en Ignasi Iglesias l'home, superior a l'artista. Jo no sé de ningú que l'hagués tractat i que no se'n sentís amic, però no d'aquella amistat barroera que imposa el tuteig sinó d'aquella amistat santa, venerable aixopluc d'adversitats, consol de les hores tristes, sempre acollidora, sense afalacs que humilien ni sobergueries que rebaixen.

Mes perquè divagar si la sort ha posat a les nostres mans les proves fefaents de ço que m'atreveixo a dir-vos?

Ja sé que ningú dels aquí presents dubta de l'excelsitud de l'Ignasi Iglesias, però, per si algú no n'estés convençut i per la íntima delectança que jo sempre sento en fer-lo reviure vora meu, permeteu-me que vos llegeixi unes lletres íntimes, seves, adressades a bons amics seus en les quals el gran Iglesias s'hi mostra amb tot el seu cor d'infant.

L'atzar el privà de l'amor dels fills, pels quals tan havia glatit. Per això, sempre que a free seu, sentia un infant, la seva ànima, també, d'infant, s'au-reolava tota d'un alè meravellós i la seva poesia innata amarava fins les paraules més tràgiques o les gestes més naturals.

Escoltem-lo en parlar a un amic per la pèrdua dolorosa de la seva filla:

"Amb fonda pena acabo de rebre la trista nova de la mort de la vostra gentilíssima filla, criatura xamosa de cor pur, alegre, i alegrador, la qual, com un àngel de la terra tenia totes les gràcies de l'Empordà.

Pobra poncella, marcida en anar a ésser flor!

Encara em sembla que la veig no fa molt, portant com una dona plena de seny, el traç de casa vostra afanyant-se per a omplir el buit material que un dia ben negre per cert va deixar-hi la seva Santa mare (e. p. d.) Encara em sembla que la sento com em saluda i em felicita pels èxits, que per la generositat dels figuerencs jo he assolit, ara darrerament, en la noble ciutat de Figueres, tan estimada per mi! La seva dolça i cristallina veu encara ressona en el meu cor, en el meu pobre cor enyoradiç de tendreses paternals, que l'estimava — oh divina donzelle! — mirant-la molts cops amb enéis i amb llàgrimes als ulls, recordant-me la meua filla desitjada que mai veuré morir perquè no he pogut veure néixer!"

Un altre dia m'escrivia:

"Ahir a la tarda vaig tenir l'agradabilíssima sorpresa de rebre la visita aci dalt, de les vostres gentilíssimes nebodes. Varen venir acompanyades del seu germà, tan gentil com elles. Si les haguessiu vist! Varen presentar-se duent cada una una *garba* de clavells, dels quals m'en varen fer ofrena.

Angèliques donzelles! Quin goig varen donar-me amb el seu exquisidíssim present! I quina estona (un parell d'hores que varen semblar-me minuts) vaig passar conversant amb elles! No hi ha una delícia més pura i més intensa que veure's estimat i comprès, quan ja s'és vell, per les noies gentils.

Sembla que un tingui prop seu àngels... o filles seves. Justament quan elles varen arribar, acabava de fer un sonet dedicat a una senyoreta de Barcelona que va demanar-me temps enrera per a un àlbum. Mireu que li dic, emocionadíssim, en els dos tereets:

Rosa blanca de maig: per tú el sol brilla
i vetllen les estrelles a la nit.

Oh verge senyorívola i senzilla,
 tan tendre i delicada d'esperit:
 voldria veure en tú la meva filla
 per glòria del meu cor, que no ha florit!

Què us en sembla? En quin moment varen venir, les vostres nebodes!"

I en altra dolorosa ocasió en què la mort arrabassà de vora nostre un amic entranyable, la veu de l'Iglesias es veu entenedora, plena sempre d'aquella seva veneració per l'amistat.

Diu l'Iglesias:

"Dies ha que volia escriure't per a expressar-te la pena immensa que m'ha causat la prematura mort del teu boníssim pare (e. p. d.)

No ho he fet fins avui, perquè jo, també, passo pel dolorós trànzit de veure com va morint-se, patint que és un horror, una germana meva, vídua, amb dues filles. Amb tot, el bon amic, a qui, en nom d'en Vilaró i en el meu, oportunament vaig posar un telefonema, ja t'haurà donat, a tú i a la teva família, el més sentit condol. Perdona, doncs, la meva justificada tardança en fer-ho directament i personal.

La pèrdua del teu estimadíssim pare, té, per a mí, la mateixa importància que la d'un germà. Era tan bo, amb un esperit tan pur i senzill aquell sant home, que la llum que irradiava la seva ànima, sempre optimista i generosa, moltes vegades, tenint-lo emboirat per la tristor, m'aclaria el cor.

Tot era joia i bonesa, en ell. Tot era ingenuïtat, en el tracte amb tothom. En encaixar, s'oferia en absolut. La seva mirada, amb aquells ulls de nen enriallat, era tan noble, que l'ésser amic seu ho tinc i ho tindrè mentre visqui, com una glòria de les meves amistats.

Resigna't, atribulat amiguet. Pensa que si has perdut el pare, et resta el consol d'haver heretat el seu esperit i el seu nom sense màcula. Fes-te home digne com el teu progenitor, tú, que, de petit, i ara de gran ens tens tan ben anunciat que ho seràs. Sigues, com el millor dels fills, l'ajuda i l'esperança de la teva amantíssima mare, procurant, per ella, una plàcida vellesa. Sigues el puntal de les teves germanes gentils, i, sobretot, del teu germanet, tan xamós!, que, com una estrella despresa del cel, il·luminarà la vostra llar amb resplendors puríssims. I sigues (com si la mort no hi hagués pogut res) el continuador de la lleial amistat que vàrem professar-nos mutualment, de molt joves el teu pare i jo. Jo te la brindo. Jo te la demano.

Els meus respectes per a la teva santa mare. Besa, en nom meu, els teus germans. No t'ofereixo, de nou, la meva casa. Era la del teu pare. Per a tú i els teus, segueix oberta. Les seves portes, no s'us tancaran mai.

De tot cor, — Ignasi Iglesias".

I si amb tot el dit no n'hi ha prou per a mostrar qui era l'Iglesias, diguem solament que era un poeta i per a definir-lo premem les mateixes paraules del

gloriós traspassat, aquelles paraules que posa en llavis d'Amaranta en l'encara inèdita *Baldufa d'or*.

Diu Amaranta:

“Doncs és un home pur i senzill,
 Tal com recordo que era el meu fill:
 amb una gràcia i un do del cel,
 que, com l'abella, de tot treu mel.
 Per ses proeses, amb els seus cants,
 fa que mai morin uns éssers grans,
 que venerant-los se'ls diu herois,
 i, com vosaltres, han estat nois.
 Sense malícia, l'ànima pura,
 i en plena glòria de la natura,
 per ell la vida del camperol
 és la més dolça de sota el sol.
 Donant-se als altres, cor generós,
 canta els seus gaudis i els seus dolors,
 i si en la terra l'estada és breu,
 ell s'aconsola parlant amb Déu.
 Ell és qui aviva nostra esperança,
 i el qui ens retorna de l'enyorança.
 Per ell la pàtria no pot morir,
 perquè la glossa que fa enardir.
 Per ell brillegen, com les estrelles,
 els ulls puríssims de les donzelles.
 Per ell refilen cants de consol
 les vostres mares prop del bressol.
 És home i àngel, que res el venç.
 I quasi sempre més nen que als nens,
 que, mancat d'ales, amb l'esperit,
 vola, entre somnis, de dia i nit”.

I jo no crec que es pugui fer un retrat més acabat de l'Ignasi Iglesias.

Aquella vida de dignitat, trencada heroicament malgrat el pes feixuc de les dissorts que argenten els polsos i fan blincar la testa, ha d'ésser coneguda i admirada.

Nosaltres no podem mai oblidar el caminar de l'Iglesias ferm i noble que semblava recordar-nos aquelles paraules de Pasteur a les joventuts: — No vos deixeu desencoratjar per l'escepticisme denigrant i estèril, no vos deixeu desencoratjar per les tristeses de les hores que passen. Visqueu en la pau serena de l'estudi i pregunteu-vos sovint: Què he fet pel meu poble, què he fet

per la meva pàtria! Els nostres esforços seran més o menys favorescuts per l'atzar però cal que en arribar a la fi tinguem dret a dir com hauria pogut dir l'Iglesias: — He fet el que he pogut, car m'he donat tot a la meva terra. La sinceritat i l'amor a la bellesa i a la justícia guiaren la meva ploma.

Podran passar per damunt nostre altres generacions, però no podran arrabassar-nos la nostra personalitat, el nostre treball, els nostres anhels i els nostres sofriments.

J. PUIG PUJADES.